หัวข้อการพัฒนา :

Leadership in the Age of AI : ผู้นำในยุค AI

สรุปสาระสำคัญ

หลักสูตรมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจเชิงยุทธศาสตร์และการปรับเปลี่ยนมุมมองของผู้บริหารและบุคลากรภาครัฐเกี่ยวกับการเข้ามาของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) โดยชี้ให้เห็นว่า AI ไม่ได้เป็นเพียงนวัตกรรมทางเทคโนโลยีธรรมดาหรือเป็นเครื่องมือสำเร็จรูปเฉพาะทาง แต่มีฐานะเป็น "General Purpose Technology" หรือเทคโนโลยีฐานรากที่กำลังเข้ามาพลิกโฉมโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และระบบการบริหารจัดการภาครัฐอย่างถอนรากถอนโคน ในบริบทของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐ AI เข้ามามีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานจากกระบวนการดั้งเดิมที่พึ่งพากลไกการทำงานด้วยมนุษย์และเอกสารกระดาษ ไปสู่การเป็นองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลอย่างแท้จริง (Data-Driven Organization) ซึ่งช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ลดระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนเปิดโอกาสในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริการภาครัฐรูปแบบใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด ปรากฏการณ์นี้ส่งผลให้ผู้นำและบุคลากรภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด (Mindset) จากการสั่งการและควบคุมในรูปแบบเดิม มาสู่การนำพาองค์กรผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Change Management) พร้อมทั้งต้องมีความตระหนักรู้อย่างลึกซึ้งในประเด็นด้านจริยธรรม AI ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

ในมิติของความรู้พื้นฐานและศักยภาพของเทคโนโลยี หลักสูตรได้พาไปทำความรู้จักโครงสร้างและพัฒนาการของ AI ตั้งแต่ระบบอิงกฎเกณฑ์ (Rule-based Systems) พัฒนามาสู่ Machine Learning (ML), Deep Learning (DL) จนถึงจุดเปลี่ยนสำคัญในปัจจุบันคือ Generative AI (GenAI) ซึ่งมีความแตกต่างอย่างนัยสำคัญจาก AI ในยุคก่อนหน้า กล่าวคือ ในขณะที่ Predictive AI ยุคเดิมเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลอดีตเพื่อจำแนกรูปแบบและทำนายผลลัพธ์ แต่ Generative AI มีความสามารถในการสังเคราะห์ และสร้างสรรค์เนื้อหาใหม่ขึ้นมาได้อย่างหลากรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ รหัสโปรแกรม รูปภาพ หรือเสียง ความสามารถโดดเด่นของ AI ยุคนี้ครอบคลุมการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) การสรุปจับใจความจากเอกสารความยาวหลายร้อยหน้า การสังเคราะห์รายงาน การวางโครงร่างโครงการ และการรวบรวมข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งช่วยลดเวลาการทำงานประจำ (Routine Tasks) ได้อย่างมหาศาล ทำให้บุคลากรภาครัฐสามารถโยกย้ายเวลาและศักยภาพไปมุ่งเน้นงานเชิงกลยุทธ์ งานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเต็มที่

อีกหนึ่งหัวใจสำคัญของการเรียนรู้คือ ทักษะ Prompt Engineering สำหรับผู้นำ ซึ่งเป็นศาสตร์และศิลป์ในการสื่อสารและสั่งการ AI ให้ทำงานได้อย่างทรงประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมาย หลักสูตรได้เน้นย้ำถึงโครงสร้างการสร้างคำสั่งที่มีประสิทธิผล ซึ่งต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การกำหนดบทบาท (Role), บริบทแวดล้อม (Context), ภารกิจเฉพาะเจาะจง (Task), ข้อจำกัดหรือเงื่อนไข (Constraint), และรูปแบบผลลัพธ์ที่ต้องการ (Output Format) เมื่อผู้นำมีความเข้าใจในหลักการนี้ จะสามารถใช้ AI เป็นผู้ช่วยทางความคิด (Thought Partner) ในการประมวลและสรุปเอกสารนโยบายความยาวมาก การให้ AI ทำหน้าที่ประเมินความเสี่ยงและค้นหาข้อบกพร่องของแผนงานผ่านกระบวนการ Red Teaming การร่างสาร

สื่อสารองค์กร ตลอดจนการวางโครงร่างกลยุทธ์เบื้องต้นได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ หลักสูตรยังได้ถ่ายทอดกรณีศึกษาการประยุกต์ใช้ Generative AI ในภาครัฐ เช่น การพัฒนา AI Chatbot บริการประชาชน การร่างหนังสือราชการ และการวิเคราะห์ข้อร้องเรียน พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติการป้อนคำสั่งและการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Fact-Checking) เพื่อป้องกันปัญหา AI สร้างข้อมูลเท็จ (Hallucination) ซึ่งเป็นข้อระวังสำคัญในงานภาครัฐ

ในส่วนสุดท้ายของการเรียนรู้ เป็นเรื่องของกรอบแนวคิดการวางแผนกลยุทธ์ AI Transformation สำหรับองค์กร ซึ่งระบุว่าการขับเคลื่อน AI ให้ประสบความสำเร็จ ไม่ใช่เพียงการจัดซื้อเทคโนโลยีหรือซอฟต์แวร์เข้ามาใช้งาน แต่คือการปรับเปลี่ยนองค์กรในทุกมิติ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1: การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนำ AI มาใช้ในองค์กร

โดยต้องเริ่มต้นจากการระบุ Pain Points หรือปัญหาอุปสรรคสำคัญในการทำงาน แล้วเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ของการใช้ AI ให้ตอบสนองต่อพันธกิจ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายการให้บริการ พร้อมกำหนดดัชนีวัดผลความสำเร็จ (KPIs) ที่ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2: การประเมินความพร้อมด้าน AI ขององค์กร (AI Readiness Assessment)

ใน 4 มิติหลัก ได้แก่ ความพร้อมด้านข้อมูล (Data Readiness), เทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน (Technology Readiness), ศักยภาพและทักษะของบุคลากร (People Readiness), และธรรมาภิบาลตลอดจนจริยธรรม (Governance & Ethics Readiness) เพื่อกำหนดเป้าหมายในการยกระดับองค์กร

ขั้นตอนที่ 3: การจัดทำแผน AI Roadmap

โดยทำการจัดลำดับความสำคัญของ Use Cases ตามผลกระทบ (Impact) และความเป็นไปได้ (Feasibility) มุ่งเน้นการดำเนินโครงการที่เห็นผลสำเร็จได้เร็ว (Quick Wins) เพื่อสร้างแรงจูงใจและการยอมรับ ก่อนจะขยายผลไปสู่การวางแผนระยะกลางและระยะยาวพร้อมระบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่รัดกุม

การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สามารถนำทักษะ Prompt Engineering และความสามารถในการประมวลผลของ Generative AI มาช่วยในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT และ PESTEL Analysis) โดยการป้อนข้อมูลแผนระดับชาติ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับข้อมูลบริบทด้านทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้ AI ช่วยสังเคราะห์เชื่อมโยงและฉากทัศน์ทางเลือก (Strategic Scenarios) ในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการกรมพัฒนาที่ดินได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถใช้ AI ช่วย วิเคราะห์ความคุ้มค่า และตรวจสอบความสอดคล้องของตัวชี้วัดโครงการกับยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ ช่วยลดระยะเวลาในการยกร่างเอกสารและเพิ่มความสมบูรณ์เชิงวิชาการให้กับกองแผนงาน อีกทั้ง ช่วยให้บุคลากรสามารถลดภาระงานประจำ (Routine Tasks) ได้อย่างมีนัยสำคัญ ผ่านการใช้ AI ช่วยย่อสรุปรายงานการประชุมคณะกรรมการชุดต่าง ๆ สรุปหนังสือสั่งการและกฎระเบียบใหม่ ๆ ที่มีความยาว การร่างหนังสือตอบโต้หน่วยงานภายนอก ตลอดจนการช่วยตรวจสอบความซ้ำซ้อนของโครงการเสนอขอตั้งงบประมาณจากหน่วยงานในสังกัด ซึ่งช่วยลดระยะเวลาการทำงานเอกสารลงได้ ทำให้เจ้าหน้าที่นักวิเคราะห์นโยบายและแผนมีเวลาเพิ่มขึ้นในการโฟกัสกับงานวิเคราะห์เชิงลึก มากขึ้น